

การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่นอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*

DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL WELFARE AT MAI SI MUEN TEMPLE OF DAMNOEN SADUAK DISTRICT IN RATCHABURI PROVINCE

พระครูโสภณจันทรังสี (ญาณเดช จันทโสภโณ)¹,

พระวชิรวาที², พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก²

Phrakhrusophonchantharangsi (Yanadet Chānthāsobhāno)¹,

Phrawachirawatee², Phakrupalad Suravut Sirivaddhako²

¹วัดใหม่สี่หมื่น ราชบุรี,

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

¹Wat Mai Si Muen, Ratchaburi,

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College

Corresponding Author E-mail: prakrupaladsutthi2488@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 2. เปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ดังกล่าวโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับการดำเนินงาน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยข้อมูลเชิงปริมาณเก็บรวบรวมจากประชาชนในพื้นที่จำนวน 262 คน ด้วยแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบริบท

ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนเข้าการศึกษา ขณะที่ด้านการสอนศีลธรรมในระบบโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา

และรายได้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างของระดับการปฏิบัติ ส่วนอาชีพเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดความร่วมมือและข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ทางการศึกษา ซึ่งไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นควรเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนทรัพยากรอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ

คำสำคัญ : การพัฒนาการศึกษา; การศึกษาสงเคราะห์; การจัดการศึกษาในวัด

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To examine the level of development of educational welfare of Wat Mai Si Muen, Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province; 2. To compare the development of educational welfare of Wat Mai Si Muen classified by personal factors; and 3. To study the problems, obstacles, and recommendations for the development of educational welfare of Wat Mai Si Muen, Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province, conducted by the mixed-methods approach. Quantitative research used questionnaires to collect data from 262 people in the community of Wat Mai Si Muen, Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, and hypotheses were tested using F-test and one-way analysis of variance (ANOVA). Qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants, including monks and laypersons, and data were analyzed using contextual content descriptive interpretation.

The research findings revealed that: 1. By overall, level of educational welfare development of Wat Mai Si Muen was at a high level, with a mean score of 3.59. When considered by aspect, the management of education as a school in accordance with the National Education Plan had the highest mean, followed by educational welfare support enabling children and the public to access education in institutions under the National Education Plan, while moral instruction for students in the formal school system had the lowest mean at a moderate level; 2. Comparison by personal factors showed

that differences in gender, age, general education level, and income did not result in significant differences in practice levels, whereas differences in occupation resulted in statistically significant differences in practice levels at the 0.05 level; and 3. Major problems and obstacles included a lack of cooperation and insufficient support in terms of budget, educational personnel, and educational equipment relative to the continuously increasing number of youth. Recommendations emphasized that relevant agencies should collaborate to provide adequate and continuous support in terms of budget, educational personnel, and educational equipment.

Keywords: Educational Development; Educational Welfare; Monastic Education

บทนำ

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัญญาผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยมีพระสงฆ์เป็นพุทธบริษัทหลักในการสืบทอดพระธรรมวินัยและเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเพื่อประโยชน์สุขของสังคม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงถือเป็นการให้การศึกษาแก่สังคมไปในตัว (วิ.มหา. (ไทย) 2/32/40) ทั้งนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางสถานการณ์สากลที่ท้าทายการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมุ่งเตรียมความพร้อมให้คนไทยก้าวสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคง พร้อมสร้างพลังสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

คณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นที่พึ่งทางสังคมผ่านการสนับสนุนสถาบันการศึกษาและบุคคลทั่วไปนอกเหนือไปจากการศาสนศึกษาโดยตรง เพื่อเกื้อกูลประชาชนและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ (พระราชาธรมุนี, 2548) การกิจดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่การจัดตั้งทุนการศึกษา การพัฒนาอาคารสถานที่ การจัดหาอุปกรณ์การเรียน ตลอดจนการสงเคราะห์เด็กยากจนและเยาวชนกำพร้าให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต, 2548) การปฏิบัติศาสนกิจเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความกลมไสศรัทธาและต่อยัก้าบทบาทของวัดในการเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง (นำทรัพย์ จันทน์หอม, 2540)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาสงเคราะห์ในปัจจุบันยังคงเผชิญกับอุปสรรคด้านความเหลื่อมล้ำและกระบวนการกระจายโอกาสที่ไม่เป็นธรรม เช่น การจัดสรรทุนการศึกษาที่จำกัดเฉพาะกลุ่มอุปถัมภ์ของพระสังฆาธิการ และการมุ่งเน้นสงเคราะห์เฉพาะกลุ่มเยาวชนจนละเลยประชาชนส่วนรวม นอกจากนี้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ฝังรากลึกทั้งในด้านคุณภาพของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน การขาดแคลนทรัพยากรในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและโรคระบาด ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่รีดรอนสิทธิขั้นพื้นฐานและผลักดันให้เยาวชนต้องออกจากระบบการศึกษา (พระครูสุวิมลสมุทรกิจ, 2555) การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างหลักประกันทางการศึกษาที่ครอบคลุมและทั่วถึง

ด้วยเหตุนี้ หลักพระธรรม 4 จึงถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ปัญญาพล คือความรู้ความสามารถ วิริยพล คือความพากเพียร อนุวัชพล คือความสุจริตโปร่งใสไร้ระบบอุปถัมภ์ และสังคพล คือการเกื้อกูลประสานประโยชน์ (พระสุรเดช คมภีรปญโญ, 2553) เมื่อผู้นำประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าวในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ย่อมส่งผลให้การบริหารงานศึกษาสงเคราะห์ดำเนินไปด้วยความยุติธรรมและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ออกแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณควบคู่กับข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนเชิงปริมาณดำเนินการในลักษณะการสำรวจ

(Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มจำนวน 262 คน ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในชุมชนวัดใหม่สี่หมื่น ตำบลสี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี รวมจำนวน 751 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1973) ภายใต้ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 262 คน และดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุมประชากร ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 รูปหรือคน ประกอบด้วย พระสังฆาธิการผู้ดูแลด้านการศึกษาสงเคราะห์ในพื้นที่ 3 รูป กลุ่มข้าราชการ ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน 3 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือนักวิชาการด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์ 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นข้อความเกี่ยวกับระดับการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบสะท้อนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนา

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งกำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์และส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่นในพื้นที่ศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูล จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามที่กำหนด โดยมีการบันทึกข้อมูลทั้งในรูปแบบการจดบันทึกและการบันทึกเสียงเพื่อความครบถ้วน

ของข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาถอดความ จัดหมวดหมู่ตามประเด็น และตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ด้วยค่าเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD.)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกถูกนำมาวิเคราะห์ตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการพิจารณาบริบทของข้อมูล เพื่อให้สามารถอธิบายความหมายและเชื่อมโยงกับประเด็นการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = 262)

การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ	3.83	0.16	มาก
2	ด้านการสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ	3.58	0.14	มาก
3	ด้านการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติ	3.40	0.14	ปานกลาง
4	ด้านการสงเคราะห์แก่อุปการะสถานศึกษาหรือบุคลากรทางการศึกษา	3.57	0.16	มาก
ภาพรวม		3.59	0.07	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน พบว่าด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3.83 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการสนับสนุนให้เด็กและประชาชนเข้าถึงการศึกษาในสถานศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมากเช่นกัน ขณะที่ด้านการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.40 และอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปฏิบัติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาสามัญ อาชีพ และ รายได้

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	2.42	0.09
	ภายในกลุ่ม	1.56	259	0.00		
	รวม	1.58	261			
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.03	3	0.01	1.97	0.11
	ภายในกลุ่ม	1.56	258	0.00		
	รวม	1.59	261			
การศึกษาสามัญ	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2	0.04	0.71	0.49
	ภายในกลุ่ม	1.58	259	0.06		
	รวม	1.59	261			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.06	4	0.01	2.83*	0.02
	ภายในกลุ่ม	1.52	257	0.00		
	รวม	1.58	261			
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	0.03	2	0.01	2.55	0.08
	ภายในกลุ่ม	1.56	259	0.00		
	รวม	1.59	261			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี

เพศ อายุ ระดับการศึกษาสามัญ และรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า การดำเนินงานยังเผชิญข้อจำกัดด้านความร่วมมือและงบประมาณ รวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรและอุปกรณ์ทางการศึกษาที่ไม่เพียงพอกับจำนวนเยาวชนในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และการสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาที่ไม่ทั่วถึง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอย่างครอบคลุม ควบคู่กับการผลักดันกิจการพระธรรมทูตและกิจกรรมทางศาสนาให้มีความเข้มแข็งและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่นอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมของการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติมีความโดดเด่นมากที่สุด อันเป็นผลจากการดำเนินงานที่เป็นระบบและสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ ในขณะที่ด้านการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงการศึกษาระดับพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดศุภชัย ขนติโก (บุญอิม) (2561) ที่พบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเน้นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อแผนการศึกษาแห่งชาติและความต้องการของชุมชนอย่างเป็นระบบ

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อาชีพเป็นปัจจัยที่ทำให้ความคิดเห็นของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอาจเกิดจากบทบาททางสังคมและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่ม ในขณะที่ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของความคิดเห็น

ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานิรุต ญาณวฑฺฒโฒ (พยนต์ย์ม) (2563) ที่พบว่าอาชีพเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการประเมินผลการดำเนินงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อความต่อเนื่องของการดำเนินงานและการขยายผลโครงการสู่ชุมชน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอ ควบคู่กับการพัฒนาจิตการพระธรรมทูตและกิจกรรมทางศาสนาให้มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชยพล กณยาโณ (ศิริ) (2567) ที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและอุปกรณ์ทางการศึกษาที่จำเป็น และเสนอให้มีการระดมความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการดำเนินงานในระยะยาว

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงระบบจากข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่สี่หมื่นอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ดังนี้

การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ของวัดสี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยพบว่าการประยุกต์ใช้หลักพระธรรม 4 ซึ่งประกอบด้วยปัญญา ละเอียด วิริยพละ อดวิชชพละ และสังฆพละ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา การศึกษาสงเคราะห์ของวัดสี่หมื่นให้มีประสิทธิภาพครอบคลุม 4 ด้านหลัก โดยมุ่งเน้นการ จัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติควบคู่ไปกับการสงเคราะห์ ประชาชนให้เข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังโดดเด่นในการสอน ศีลธรรมผ่านระบบพระสอนศีลธรรมและการจัดค่ายพุทธบุตรเพื่อขัดเกลาจิตใจเยาวชนใน ระบบโรงเรียน ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายในการสนับสนุนทุนทรัพย์และ บุคลากรเพื่อเกื้อกูลสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม องค์ความรู้นี้สะท้อนให้ เห็นถึงบทบาทของวัดในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับ ระบบการศึกษาสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะนโยบายที่สะท้อนจากผลการวิจัย มีดังนี้

1. ด้านการจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ วัดสี่หมื่นควรจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและอาคารสถานที่ให้ได้มาตรฐานเพื่อรองรับจำนวนผู้เรียน
2. ด้านการสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาตามแผนการ ศึกษาแห่งชาติ วัดสี่หมื่นควรตั้งกองทุนการศึกษาถาวรและขยายเครือข่ายความร่วมมือกับภาคี ในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
3. ด้านการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติ วัดสี่หมื่นควรพัฒนาหลักสูตรค่ายคุณธรรมให้ทันสมัยและผลิตสื่อการสอนที่เยาวชนสามารถ เข้าถึงได้ง่าย
4. ด้านการสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษาสถาบันการศึกษาหรือบุคลากรทาง การศึกษา วัดสี่หมื่นควรบูรณาการความร่วมมือกับชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรและงบประมาณ สนับสนุนอุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ วัดสี่หมื่นควรจัด ประชุมร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำแผนพัฒนาบุคลากรและอาคารสถานที่ให้ สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน

2. ด้านการสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ วัดสี่หมื่นควรจัดทำระบบฐานข้อมูลนักเรียนยากจนเพื่อประสานเครือข่ายศิษย์เก่าและภาคเอกชนในการจัดสรรทุนการศึกษาอย่างเป็นระบบ

3. ด้านการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติ วัดสี่หมื่นควรจัดอบรมพระสอนศีลธรรมด้านเทคนิคการใช้สื่อมัลติมีเดียและกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อกระตุ้นความสนใจของเยาวชน

4. ด้านการสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษาสถาบันการศึกษาหรือบุคลากรทางการศึกษา วัดสี่หมื่นควรเป็นศูนย์กลางระดมทรัพยากรผ่านกิจกรรมผ้าป่าเพื่อการศึกษาเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนและกีฬาให้สถาบันการศึกษาที่ขาดแคลน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของวัดที่ประสบความสำเร็จเพื่อสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice)

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงสำรวจความคาดหวังของเยาวชนต่อรูปแบบการสอนศีลธรรมเพื่อพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารที่สอดคล้องกับพฤติกรรมในยุคดิจิทัล

3. ควรศึกษาแนวทางการสร้างโมเดลความร่วมมือระหว่างวัดและภาคเอกชนในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

นำทรัพย์ จันทน์หอม. (2540). *การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน: การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

พระครูปลัดสุภชัย ขนดีโก (บุญอิม). (2561). *ความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลวัดโชติทายการามสงเคราะห์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูสุวิมลสมุทรกิจ (บุญชู ยโสธโร). (2555). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชัยพล กณยาโณ (ศิรี). (2567). *บทบาทการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูภาวนาอินทวงศ์ (เฉลิม อินทวโร)* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). *พุทธศาสนาในอาเซียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระมหานิรุต ญาณวฑฺฒโธ (พยนต์ย์ม). (2563). *ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอมะปวา จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญฺญาสิริ). (2548). *การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระสุรเดช คมกัปปโย (อินปัน). (2553). *ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอมะปวา จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973) *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.